

ความพร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต ชาวนา บ้านหอมชื่น อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ณิชากร เกรียงไกรรัตน์¹ เมตตา เร่งชวนชวาย¹ และถวิกา เมฆอัครกรณ์²

¹คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ผู้มาศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาบ้านหอมชื่น 2) พฤติกรรมการเดินทางมาที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น 3) ความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว ผู้มาศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนาบ้านหอมชื่น

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติ SPSS เพื่อหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ผู้มาศึกษาดูงานส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ส่วนมากประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท ส่วนใหญ่เดินทางมาที่

ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่นเป็นครั้งแรก โดยเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็น 300 บาท ต่อครั้ง และรับทราบข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตและ facebook สำหรับระดับความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น มีความพร้อมมากที่สุดในด้านกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 4.44 (S.D. = 0.61) และด้านการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย 4.37 (S.D. = 0.61) ขณะที่มีความพร้อมมากในด้านพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = 0.66) และด้านการจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.84 (S.D. = 0.81)

สรุปผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น 4 ด้านอยู่ในระดับมากในด้านพื้นที่และด้านการจัดการ โดยด้านกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ยังคงพบว่าทางศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนานี้ ยังขาดในเรื่องของจำนวนห้องน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการและไม่เอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ยังไม่ทั่วถึง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร/ ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา / ความพร้อมในการให้บริการ

THE AGRO TOURISM SERVICE READINESS OF THE FARMER LEARNING CENTER AT BAN HOM CHUEN LADLUMKAEW DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

Nichakorn Reanrat¹ Metta Rengkounkway¹ and Tawica Mekarkakorn²

¹Faculty of Agricultural, Kasetsart University

²Faculty of Education, Kasetsart University

Abstract

Purpose The purpose of this study was

- 1) To explore personal basic information of the farmer learning center tourists at Ban Hom Chuen
- 2) To study travel behavior at the farmer learning center at Ban Hom Chuen
- 3) To study the service readiness of the farmer learning center at Baan Hom Chuen
- 4) To find the problem and suggestion from tourist and study tour group.

Methods This study was quantitative research. The questionnaire were used to collect data from sample group of 389 samples. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation.

Results The results revealed that the most of tourists and job observation group was female. The range of age was 31 to 40 years old and graduated with a bachelor degree. Most they were the business owner and income per a moth was about 25,000 THB or more. They mostly came from Bangkok or nearby and used their own cars to go to the

farmer learning center at Baan Hom Chuen. They suggested the attending activity fee should be 300 THB. Finally, they knew this farmer learning center from the internet and facebook. For the range of readiness of the farmer learning center at Baan Hom Chuen; the most readiness was activity with mean score of 4.44 (S.D. = 0.61), followed by participation mean score 4.37 (S.D. = 0.61), place mean score 4.20 (S.D. = 0.66) and management mean score 3.84 (S.D. = 0.81), respectively.

Conclusion It is concluded that readiness of the farmer learning center at Baan Hom Chuen's in 4 parts are at the place part and the management part high level and at highest level (the activity part and the participation part). However, this learning center has some problems about the imbalance between the amount of lavatory and tourism's need and the publicity.

Keywords: The agro tourism / The Farmer learning center / Service readiness

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนในสังคมไทย มาทุกยุคทุกสมัย การพัฒนาการเกษตรนับเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด รวมถึงสาขาการเกษตรเป็นสาขาที่ได้รับความสำคัญอย่างสูงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ (Royal Projects Development Board, 2017: Online) เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศกสิกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกสิกรทำการเพาะปลูกพืชไร่หรือไม้ผล ในจำนวนพืชที่กสิกรปลูกนั้น ข้าวมีพื้นที่ปลูกมากกว่าชนิดอื่น คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 11.3 ของพื้นที่ทั่วประเทศ โดยภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ทำนามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาคเหนือและภาคใต้ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่ทำนาในภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มทำการปลูกข้าวเจ้าเป็นส่วนใหญ่

ภาคกลางมีเนื้อที่ประมาณ 92,306 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ 22 จังหวัด เป็นภาคที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ ลักษณะของพื้นที่ภาคกลางจะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ดังนั้นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่จึงประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยเฉพาะการทำนา (Laomee, 2013: Online; Veerapad, 1977: Online) จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ภาคกลาง ประกอบด้วย 7 อำเภอ พื้นที่ทั้งหมด 950,757 ไร่ ในปี 2559 มีเกษตรกรทั้งหมด 24,089 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตรของจังหวัด ประมาณ 399,791 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42 ของพื้นที่ทั้งหมด และลดลงจากพื้นที่ทำการเกษตรในปี 2558 ที่มีพื้นที่ 404,701 ไร่ 25,412 ครัวเรือน โดยลดลงร้อยละ 1.22 และ 5.5 ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มพืชที่ปลูกมาก อยู่ในกลุ่มนาข้าว พืชผักและไม้ผล โดยอำเภอที่มีพื้นที่การเกษตรมากที่สุดคือ หนองเสือ ลำลูกกา ลาดหลุมแก้ว ตามลำดับ พื้นที่ปลูกข้าววนปี (1 พ.ศ. ถึง 31 ต.ค. 2559): 311,373 ไร่ เกษตรกร 12,168 ครัวเรือน ผลผลิต เฉลี่ย 705 กิโลกรัม

ต่อไร่ ซึ่งลดลงจากปี 2558 และเนื่องจากปี 2559 ประสบปัญหาน้ำน้อย ส่งผลให้มีการลดรอบการทำนา และมีการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น โดยอำเภอที่ปลูกข้าวมากที่สุดคือ ลำลูกกา ลาดหลุมแก้ว หนองเสือ ตามลำดับ (Pathumthani Provincial Agricultural Extension Office, 2016: Online)

ปัจจุบันชาวนาไทยลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไม่มีคนสืบทอดอาชีพชาวนาและไม่มีการนำแนวคิด การจัดการ หรือเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาการทำนาให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น เพราะคนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจกับอาชีพนี้ ส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อที่ว่าชีวิตการทำงานในเมืองมีความสะดวกสบายมากกว่าในชนบท ส่งผลให้การทำงานที่ต้องตากแดดตากลมและใช้แรงงานที่เหนื่อยยาก ไม่ได้รับการสืบทอดจากลูกหลานของบรรดาเกษตรกรในปัจจุบัน (The New York Times, 2012: Online) จากความสำคัญดังกล่าว ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี จึงเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เปิดรับทุกคนรอบคร้วให้เข้ามาศึกษาวิถีชีวิตชาวนาอย่างแท้จริงตามภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้คนรุ่นใหม่มีความคิดที่อยากสืบทอดการทำนาต่อไป โดยในศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่นนี้ ได้จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การปลูกข้าว การสีข้าว การซ้อมข้าว การมัดข้าว การโม่แป้งจากข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ตามวิถีชาวบ้าน เช่น การทำความรู้จักกับกระบือ การปิ่นต้นไม้ การพายเรือ เป็นต้น โดยทุกกิจกรรมจะใช้แรงงานคนและวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ครกกระเดื่อง เครื่องสีข้าว เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่นในด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม เพราะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้

ทุกคนกลับมาสนใจการทำงาน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบการทำงานโดยใช้แรงงานคนและวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เพื่อผลจากการศึกษาจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้มาศึกษาดูงานและผู้ที่มีสนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

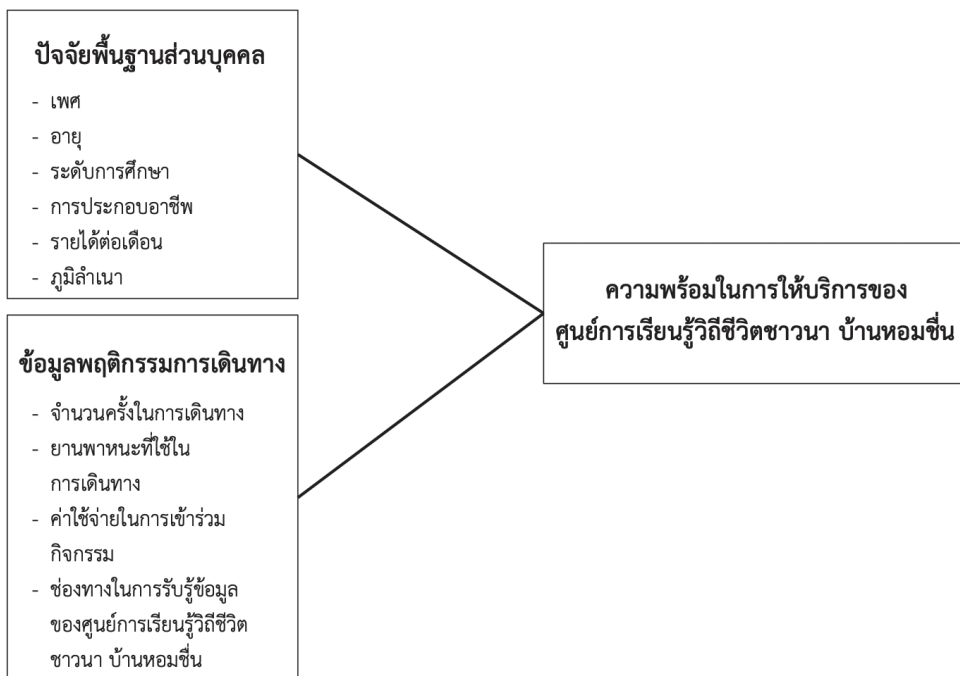
1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ผู้มาศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้

วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางมาที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

3. เพื่อศึกษาความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความพร้อม” ซึ่งเป็นคำนาม มีความหมายว่า ครบครัน หรือมีทุกอย่างครบแล้ว

รวมถึงเป็นคำแสดงกิริยาร่วม ในเวลาเดียวกันหรือในทำนองนั้น เช่น ไปพร้อมกัน โดยปริยายหมายความว่า ครบครัน พร้อมเพรียงแล้ว ไม่ขาดเหลือ นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความหมายไว้ในมุมมองของการปฏิบัติการ กิจกรรมต่างๆ หมายถึง สภาพที่เตรียมการในการปฏิบัติ

กิจกรรมต่างๆ ให้สามารถดำเนินไปอย่างลุล่วงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลจากการเตรียมการ ความถนัด ความสนใจ ความกระตือรือร้น และรวมถึงระดับวุฒิภาวะ ความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมนั้น (Loyfah, 2009; Chanpet, 1999; Hunsajarupan, 1997)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Ago tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยม บริหารจัดการโดยเกษตรกรและชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ ทั้งยังได้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของแผ่นดินไทย ภายใต้แนวคิด ประชาธิปไตย องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรไทย รวมถึงได้สัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวชนบท ชนบวรธรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย ตั้งแต่วิถีดั้งเดิม จนถึงการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การได้ชื่นชมธรรมชาติ ทัศนียภาพที่สวยงาม ชิมซัปประสบการณ์ตรง (First-hand experience) ภายใต้ความร่วมมือในการรักษา สภาพแวดล้อม ตลอดจนการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทดลอง หัดทำ การซื้อผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และบริการทางการเกษตร ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน (Wongbuangam and Poolsawat, 2013; Prakruiwan, 2006; Keawpipat, 2004; Tourism Authority of Thailand, 2001)

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่าประกอบด้วยหลายส่วน ทั้งในส่วนพื้นที่ ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และบริการ ซึ่งองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบด้วย 4 ด้าน (Srirathu, 2008) ได้แก่ 1) ด้านพื้นที่ ควรเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่เป็น

เอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะ ความเป็นประวัติศาสตร์ วัตถุประสงค์ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น รวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ลักษณะภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเดินทาง เป็นต้น ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 2) ด้านการจัดการ คือ มีความปลอดภัยในการเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า การจัดการ จำนวนนักท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ รวมถึงการจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ด้วย 3) ด้านกิจกรรม เป็นความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ กิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกที่ดีในการท่องเที่ยว รวมถึงการให้การศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วม คือ องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ รวมถึง ประชาชนทั่วไป และประชาชนในท้องถิ่นนี้ให้ความสนใจ ความร่วมมือ ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น

อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

ครูธานี หอมชื่น ผู้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ครูเป็นคนอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี หลังจากที่ได้จบการศึกษาจากครุศาสตร์บัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ทำงานในกรุงเทพแล้ว ครูได้พาครอบครัวกลับมาใช้ชีวิตที่เรียบง่ายในบ้านเกิดของตน และได้สร้างศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ขึ้น เนื่องด้วยประสบการณ์การเป็นครูในเมืองหลวงของครูธานี ที่พบว่า “เด็กไทยรุ่นใหม่ขาดทักษะการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง” เหตุเพราะสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิต ครูธานีเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้พัฒนาที่นาของตนจำนวน 15 ไร่ สำหรับปลูกข้าวเพื่อกินเอง และขายเพื่อนบ้านในส่วนที่เหลือใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

และยังได้สละเวลาพัฒนาพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นห้องเรียนธรรมชาติ เพื่อปลูกฝังเยาวชนหรือบุคคลที่สนใจให้รู้จักวิถีชีวิตแบบชาวนาและตระหนักถึงคุณค่าของเมล็ดข้าว โดยกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้นี้ เริ่มต้นที่การไปไหว้พระบนเรือนไทยเพื่อเป็นศิริมงคล พร้อมกับบอกเล่าถึงประวัติบ้านเรือนไทย ต่อมาไปที่ฐานเกี่ยวกับข้าว ซึ่งจะได้ เรียนรู้ถึงกระบวนการตั้งแต่เริ่มปลูกข้าวไปจนถึงการนำข้าวไปประกอบอาหาร เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้วจะไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตชาวนาในบริเวณใกล้เคียง โดยกิจกรรมในช่วงบ่ายจะมีการพายเรือ มีการละเล่นพื้นบ้าน และเรียนรู้ถึงความสำคัญของกระบือกับชาวนา และกิจกรรมสุดท้ายเป็นการดำนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับรางวัลจากโครงการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล สิ่งที่เป็นจุดแข็งคือ การที่เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ส่วนจุดที่ต้องการเพิ่มเติมคือ การบริการแก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และบุคลากรที่คอยดูแลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (Wongbuangam and, Poolsawat, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ความพร้อมของเกษตรกรเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง (Howharn, 2007) ในประเด็นเรื่องเกษตรยังขาดความรู้เรื่องการบริการขาดประสบการณ์ในการจัดการ ซึ่งควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึง การพัฒนาพื้นที่ สินค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องแหล่งน้ำ ความสวยงามของสภาพแวดล้อมหรือบริเวณสำหรับจอดรถ เส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสินค้าและบริการที่หลากหลาย

บรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจ (Sittirak, 2010) ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญอีกประการคือ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย รวมถึงความร่วมมือในการดูแลและพัฒนาจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย (Kuson, 2015)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ระยะเวลาการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม-เมษายน 2561 มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ มาจากสถิติผู้มาท่องเที่ยวศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2560 รวม 3 ปี เฉลี่ยโดยประมาณปีละ 13,200 คน (ที่มา : ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ปี 2557-2560) สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเชื่อมั่น จำนวน 3 คน และนำไปทดลองใช้ (Try out) โดยทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา 3) เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 4) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ สร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางมาศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีการแปลผลคือ 4.21-5.00 คะแนน หมายถึงมีความพร้อมมากที่สุด 3.41-4.20 คะแนน หมายถึงมีความพร้อมมาก 2.61-3.40 คะแนน หมายถึงมีความพร้อมปานกลาง 1.81-2.60 คะแนน หมายถึงมีความพร้อมน้อย และ 1.00-1.80 คะแนน หมายถึงมีความพร้อมน้อยที่สุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และตอนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.00 และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) (ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.882) และเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวของศูนย์เรียนรู้ บ้านของพ่อ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Try out) จำนวน 30 ราย

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว / ผู้มาศึกษาดูงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ส่วนมากประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยว / ผู้มาศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่เดินทางมาที่ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้เป็นครั้งแรก โดยเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมควรเป็น 300 บาทต่อครั้ง และมีการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต และ facebook มากที่สุด

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ระดับความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น (n = 389)

ความพร้อม ในการให้บริการ	ระดับความพร้อม					ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านพื้นที่								
1. เส้นทางในการเดินทางเข้ามาที่ ศูนย์การเรียนรู้ มีความสะดวก และปลอดภัย	95 (24.4)	237 (60.9)	54 (13.9)	3 (0.8)	0 (0.0)	4.09	0.64	มาก
2. ศูนย์การเรียนรู้ ยังคงสภาพ วิถีชีวิตชาวนา แบบชนบท ดั้งเดิม	163 (41.9)	193 (49.6)	33 (8.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.33	0.63	มาก ที่สุด
3. พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการทำ กิจกรรมเกี่ยวกับการทำนา ในทุกฤดูกาล	146 (37.5)	174 (44.7)	69 (17.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.20	0.72	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						4.20	0.66	มาก
ด้านการจัดการ								
1. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ	63 (16.2)	164 (42.2)	139 (35.7)	23 (5.9)	0 (0.0)	3.69	0.81	มาก
2. ป้ายบอกเส้นทางในการเข้ามาที่ ศูนย์การเรียนรู้ มีความชัดเจน และเพียงพอ	24 (6.2)	122 (31.4)	150 (38.6)	80 (20.6)	13 (3.3)	3.16	0.94	ปาน กลาง
3. ห้องสุขามีความสะอาด และเพียงพอต่อการใช้	77 (19.8)	151 (38.8)	130 (33.4)	29 (7.5)	2 (0.5)	3.70	0.89	มาก
4. มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ด้านการรักษาความปลอดภัย	141 (36.2)	198 (50.9)	46 (11.8)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.22	0.70	มาก ที่สุด
5. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว/ ผู้มาศึกษาดูงานในแต่ละวัน เพื่อให้เหมาะกับการทำกิจกรรม และเหมาะกับพื้นที่สำหรับการ เรียนรู้	132 (33.9)	192 (49.4)	53 (13.6)	11 (2.8)	1 (0.3)	4.14	0.77	มาก

ตารางที่ 1 ระดับความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น (n = 389) (ต่อ)

ความพร้อม ในการให้บริการ	ระดับความพร้อม					ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
6. มีการกำหนดช่วงเวลาการทำ กิจกรรมที่ชัดเจน และการดำเนิน กิจกรรมเป็นไปตามช่วงเวลา ที่กำหนด	129 (33.2)	190 (48.8)	66 (17.0)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.14	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.84	0.81	มาก
ด้านกิจกรรม								
1. เวลาในการทำกิจกรรมเหมาะสม กับเนื้อหาในแต่ละฐาน	135 (34.7)	189 (48.6)	63 (16.2)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.17	0.72	มาก
2. มีการปลูกจิตสำนึกให้อนุรักษ์ อาชีพชาวนา	195 (50.1)	166 (42.7)	28 (7.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.43	0.62	มากที่สุด
3. มีกิจกรรมหลากหลายสำหรับ นักท่องเที่ยว/ผู้มาศึกษาดูงาน ในแต่ละวัน	187 (48.1)	183 (47.0)	19 (4.9)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.43	0.59	มากที่สุด
4. วิทยากรสามารถอธิบายและ ให้ความรู้ในเรื่องกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการทำนาได้อย่าง เข้าใจและชัดเจน	245 (63.0)	138 (35.5)	5 (1.3)	1 (0.3)	0 (0.0)	4.61	0.53	มากที่สุด
5. วิทยากรมีกิริยาวาจาสุภาพ และเป็นกันเอง	246 (63.2)	142 (36.5)	1 (0.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63	0.49	มากที่สุด
6. กิจกรรมที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ จัดขึ้นสามารถเป็นแนวทาง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ ตรงตามความต้องการ	203 (52.2)	138 (35.5)	48 (12.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40	0.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม						4.44	0.61	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ระดับความพร้อมในการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น (n = 389) (ต่อ)

ความพร้อม ในการให้บริการ	ระดับความพร้อม					ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ด้านการมีส่วนร่วม								
1. นักท่องเที่ยว/ผู้มาศึกษาดูงาน สามารถร่วมกิจกรรมกับศูนย์ การเรียนรู้ ได้ทุกกิจกรรม	167 (42.9)	200 (51.4)	22 (5.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.37	0.59	มาก ที่สุด
2. ศูนย์การเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยว/ ผู้มาศึกษาดูงาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์	161 (41.4)	211 (54.2)	15 (3.9)	1 (0.3)	1 (0.3)	4.36	0.60	มาก ที่สุด
3. ศูนย์การเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยว/ ผู้มาศึกษาดูงาน ร่วมประเมินผลในการเข้าร่วม กิจกรรมทุกกิจกรรม	178 (45.8)	186 (47.8)	21 (5.4)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.38	0.65	มาก ที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม						4.37	0.61	มาก ที่สุด

ด้านพื้นที่ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วความพร้อมด้านพื้นที่ในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.66) โดยมีระดับความพร้อมมากที่สุดในการคงสภาพวิถีชีวิตชาวนา แบบชนบทดั้งเดิม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.63) และมีระดับความพร้อมมาก ในด้านความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทำนาในทุกฤดูกาล ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.72) และความสะดวกและปลอดภัยในเส้นทางการเดินทางเข้ามาที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ด้านการจัดการ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วความพร้อมด้านการจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.81) ซึ่งมีระดับความพร้อมมากที่สุด ในด้านเจ้าหน้าที่ที่อำนวยความสะดวก ด้านการรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.70) มีระดับความพร้อมมากในด้านการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว / ผู้มาศึกษาดูงานในแต่ละวันเพื่อให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมและพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.77) ด้านการกำหนดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน เช่น การลิ้มชิม การประกอบอาหาร

การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามช่วงเวลาที่ได้กำหนด ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.73) ด้านห้องสุขา มีความสะอาดและเพียงพอต่อการใช้บริการ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.89) และด้านสถานที่จอดรถที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ แต่มีระดับความพร้อมปานกลางในด้านความชัดเจนและเพียงพอของป้ายบอกเส้นทางในการเข้ามาที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านหอมชื่น ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.94)

ด้านกิจกรรม พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วความพร้อมด้านกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.61) มีระดับความพร้อมมากที่สุดในด้านวิทยากรที่มีกิจวิชาวาจาที่สุภาพและมีความเป็นกันเอง ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.49) รวมถึงมีความสามารถในการอธิบายและให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำนาได้เข้าใจ และชัดเจน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.53) ด้านกิจกรรมการปลูกจิตสำนึกให้อนุรักษ์อาชีพชาวบ้านหอมชื่น ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.62) ด้านความหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละวัน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) และด้านการนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ และมีระดับความพร้อมมากในด้านของเวลาในการทำกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละฐาน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.72)

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.61) โดยมีระดับความพร้อมมากที่สุดในทุกด้าน ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว/ผู้มาศึกษาดูงาน ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม และด้านการมีโอกาสที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.65; $\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.59; $\bar{X} = 4.36$, S.D. 0.60) ตามลำดับ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 จากการสำรวจพบว่า ปัญหาของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านหอมชื่น

ด้านการจัดการ คือ จำนวนห้องน้ำที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้บริการ รวมถึงลักษณะของห้องน้ำที่ไม่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มผู้สูงอายุเนื่องจากมีน้อยและไม่ได้ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งจากการสำรวจความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านหอมชื่น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลบางคนประเมินในระดับน้อยและน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า ในบางกรณีหากมีคนจำนวนมากจะมีผลต่อจำนวนห้องน้ำที่ให้บริการ รวมถึงหากมีผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในวิถีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจทำให้เกิด ความไม่สะดวกในด้านนี้ได้ เนื่องจากตามทฤษฎีการสูงอายุนั้น ผู้สูงอายุจะมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลง จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับความสะดวกสบายในทุกด้าน ในส่วนด้านกิจกรรม พบว่า ระยะเวลาที่กำหนดในการทำกิจกรรมนั้นไม่เพียงพอส่งผลให้แต่ละคนไม่สามารถทำได้ครบทุกกิจกรรม หากพิจารณาในรายละเอียดของผลการสำรวจแล้วพบว่า มีผลการประเมินระดับน้อยและน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า ทางศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านหอมชื่น ควรต้องปรับระยะเวลาในกิจกรรมแต่ละฐานให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายที่ให้มีการเพิ่มจำนวนวันในการทำกิจกรรมหรือแบ่งกลุ่ม ทำกิจกรรมเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และควรมีป้ายอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแต่ละฐานด้วย รวมถึงปัญหาด้านการมีส่วนร่วมหากอยู่ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยว/ผู้มาศึกษาจำนวนมาก ทำให้ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ต่างๆ

จากปัญหาที่พบดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งหากมีจำนวนที่มากเกินไปอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของแต่ละคน รวมไปถึงจำนวนห้องน้ำที่มีให้บริการที่ต้องมีให้เพียงพอต่อความต้องการ และเอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุด้วย

และจากข้อเสนอแนะในด้านประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของศูนย์การเรียนรู้ฯ ควรมีความหลากหลายช่องทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sittirak (2010) ที่พบปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นทางสื่อออนไลน์หรือออฟไลน์ รวมทั้งการจัดให้มีป้ายบอกเส้นทางในการเข้าถึงพื้นที่ที่ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอให้มีการจัดบริการที่พักค้างคืน เพื่อให้ผู้ที่เดินทางจากต่างจังหวัดได้มีโอกาสศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

ระดับความพร้อมของการให้บริการของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม โดยอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

ด้านพื้นที่ โดยจากงานวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sairung (2011) ที่ศึกษาและพบว่าแนวทางในการพัฒนาแหล่งเที่ยวนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง พื้นฐานกิจกรรม การเดินทาง และสิ่งอำนวยความสะดวกล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยว แต่ละแห่งนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานศักยภาพการรองรับ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งความพร้อมในการมีพื้นที่ในการท่องเที่ยวที่คงสภาพในเชิงเกษตร พร้อมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว และมีการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว นับเป็นตัวชี้วัดส่วนหนึ่งที่สำคัญ (Department of Agricultural Extension, 2011) รวมถึง หากแหล่งท่องเที่ยวมีการคงสภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ถือเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์และจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งจะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน

(Pramahathongma, 2007)

ด้านการจัดการ พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratthanan และ Pakphum (2013) ที่พบว่า ศักยภาพในการจัดการนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่ การมีเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก และการรักษาความปลอดภัย ในขณะที่งานวิจัยของ Manoch (2013) ได้สรุปว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ สถานที่จอดรถที่กว้างขวาง และป้ายบอกทางควรมีความชัดเจนและสังเกตเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ยังพบว่า Department of Agricultural Extension (2011) ระบุว่าตัวชี้วัดหนึ่ง que แสดงถึงศักยภาพการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ จุดบริการห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการ สถานที่จอดรถที่เพียงพอ เส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก ป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน รวมถึงการมีกิจกรรมที่เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

ด้านกิจกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Pawanrat (2011) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการบริการของบุคลากรที่ต้องมีความรู้ในการบริการต่างๆ สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งบุคลากรวิทยากร เป็นปัจจัยที่แสดงถึงศักยภาพในการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยตัวชี้วัดหนึ่งคือการสร้างความประทับใจในการบริการ ความสุภาพความเป็นกันเอง ความมีน้ำใจ ในการให้บริการ (Department of Agricultural Extension, 2011) นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวควรมีการคงสภาพของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพื่อเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์และจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งจะได้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน โดยนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวสถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมเชิงเกษตรที่ประสานกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น (Pramahathongma, 2007) ในขณะที่ Teppagorn (2011) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรบนฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีคุณค่าขึ้น ต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำการเกษตร การรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญา ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในที่สุด

และด้านการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ Nattapong (2013) ที่ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการวางแผนและการประเมินผลของนักท่องเที่ยว ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้หมายถึง การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการประเมินผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน โดยการที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีนั้นต้องควรได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายด้วยกัน หนึ่งในนั้นคือ ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่เป็นกลไกหนึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา (Warunee, 2011) ซึ่ง Prakopsiri and Pannanat (2018) ได้เสนอถึงการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดีคือ ควรมีความร่วมมือของเจ้าของพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนในเรื่องของเวลาและกิจกรรมในการท่องเที่ยว รวมถึงมีความหลากหลายของกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภทนั่นเอง

และจากปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบนั้น สอดคล้องกับ Ponkrit (2014) ที่ระบุว่า ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมและอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่ง Department of Agricultural Extension (2011) พบว่า ตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงถึงศักยภาพการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ จุดบริการห้องน้ำที่สะอาด และเพียงพอต่อความต้องการเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก รวมถึงป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน โดย Sairung (2011) พบว่า แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววันนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน

กิจกรรม การเดินทาง สภาพเส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงป้ายบอกทางที่ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ และ Prakopsiri and Pannanat (2018) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสถานที่จอดรถ ความชัดเจนของป้ายบอกทาง (Manoch, 2013) จึงจะทำให้การประชาสัมพันธ์นั้นเกิดประสิทธิภาพในที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ความพร้อมของศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านหอมชื่น 4 ตำบล อยู่ในระดับมากและมากที่สุด สามารถสรุปผลการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้ **ด้านพื้นที่** โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีความพร้อมในด้านการคงสภาพวิถีชีวิตชาวบ้านแบบชนบทดั้งเดิม มีความเหมาะสมของพื้นที่ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทำนาในฤดูกาล และมีความสะดวก ปลอดภัยในเส้นทางการเดินทางเข้ามายังศูนย์เรียนรู้ **ด้านการจัดการ** โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีความพร้อมด้านเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว / ผู้มาศึกษาดูงานในแต่ละวัน การกำหนดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามช่วงเวลาที่กำหนด มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอต่อการใช้บริการ และมีสถานที่จอดรถที่เพียงพอ หากแต่ต้องเพิ่มเติมด้านความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทางการเดินทางมายังศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ **ด้านกิจกรรม** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความพร้อมด้านวิทยากรที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นกันเอง สามารถให้ความรู้ความเข้าใจในการทำอย่างชัดเจน พร้อมด้านกิจกรรมการปลูกจิตสำนึกให้อุรักษ์อาชีพชาวนา มีความหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละวัน โดยเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละฐานมี

ความเหมาะสม ทั้งยังสามารถนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการด้วย **และด้านการมีส่วนร่วม** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีความพร้อมในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ยังควรทำการปรับปรุงพัฒนาเรื่องห้องสุขาให้มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และยังคงควรปรับระยะเวลาในกิจกรรมแต่ละฐานให้เหมาะกับกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ทั้งยังควรพัฒนาในด้านข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์หรือออฟไลน์ การมีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงให้มีบริการที่พักค้างคืนเพื่อให้ผู้เดินทางจากต่างจังหวัดมีเวลาในการทำกิจกรรมและเรียนรู้ได้เต็มที่

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว/ผู้มาศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านองค์ความรู้ ด้านกิจกรรมที่หลากหลาย ด้านวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องในการทำนา เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบถึงระดับความต้องการหรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น ให้มีความพร้อมในการให้บริการมากยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเชิงลึกสามารถนำผลการวิจัยทั้งปริมาณและคุณภาพ สรุปลงเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา บ้านหอมชื่น และศูนย์การเรียนรู้อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Chanpet, U. (1999). *Readiness, The Tambon Administrative Organization Members, The Healthy Cities Project*. Master's Thesis, Faculty of Education, Mahidol University. Bangkok.
- Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper.
- Department of Agricultural Extension. (2011). *The Potential Agro-tourism Resources of Self-sufficiency*. (Online). Retrieved January 5, 2018, from <http://www.cdoae.doae.go.th/53/html>
- Howharn, N. (2007). *Farmers' Readiness for Agrotouriam Management in Tapong Sub-district, Mueang District, Rayong Province*. Master's Thesis, Faculty of Agriculture, Kasetsart University. Bangkok.
- Hunsajarupan, V. (1997). *Flight Lieutenant: A Study of Readiness in Performing Professional Nurses' Roles of Fourth Year Nursing Students, Private Nursing Education Institutions*. Master's Thesis, Faculty of Nursing Science, Chulalongkorn University. Bangkok.
- Keawpipat, N. (2004). *Tourist' Satisfaction towards Service Agricultural Tourist Activities of Krabi Extension and Agriculture Development Center (Horticultural)*. Bangkok: Department of Agriculture Extension.

- Kuson, S. (2015). *An Evaluation Potential and Readiness of Ecotourism in Municipality area, Mae Faek, San Sai, Chiang Mai Province*. Chiang Mai: Maejo University.
- Laomee, P. (2013). *The Main Career of Thai People, The Important Career of Thai population* (Online). Retrieve January 5, 2018, from http://nalove030.blogspot.com/2013/02/blog-post__5296.html
- Loyfah, A. (2009). *Readiness of Uttaradit province department of probation volunteer probation officers in job performance*. Master's Thesis, Faculty of Science and Technology, Uttaradit Rajabhat University Nancollege. Uttaradit.
- Manoch, P. (2013). *Management Guidline For Religious Tourism Toward the ASEAN Community: Ubonratchathani Province*. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 8(2), 36-47.
- Nattapong, C. (2013). *Guideline of Community Participation Development in the Old Bangplee Market for Sustainable Tourism*. *Veridian E-Journal*, 6(3), 637-657.
- Pathumthani Provincial Agricultural Extension Office. (2016). *Basic Agricultural Information of Pathumthani 2016/17* (Online). Retrieve January 6, 2018, from <http://www.pathumthani.doae.go.th>
- Pawanrat, S. (2011). *Hot Spring Goers: A Case Study of Raksawarin Hot Spring, Ranong Province, Thailand*. *AU-GSB e-JOURNAL*, 4(1), 118-125.
- Ponkrit, U. (2014). *Bicycle Route for Sustainable Tourism Management in Taling-chan area, Bangkok*. *Veridian E-Journal*, 7(2), 561-578.
- Prakopsiri, P. and Pannanat, B. (2018). *Safe Agro-Tourism Models in Kwan Phayao Lake Rim Communities*. *WMS Journal of Management*, 7(1), 93-102.
- Prakruiwan, T. (2006). *The Development and Management of Agricultural Farm to be Agro Tourism Site: A case study of the Noni Royal Tropics Farm*. Master's Thesis, College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University. Khon Kaen.
- Pramahathongma, B. (2007). *The Participation of Community in Developing for sustainable agro-tourism: A Case Study of Khlong Maha Sawat Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province*. Master's Thesis, Faculty of Graduate Studies, Kirk University, Bangkok, Thailand.
- Ratthanon, P. and Pakphum, P. (2013). *Guidelines for Sustainable Tribe Cultural Tourism Development*. *Journal of Community Development Research*, 6(1), 42-60.
- Royal Projects Development Board. (2017). *Agricultural Projects*. (Online). Retrieve January 8, 2018, from <http://www.rdpb.go.th/Projects/ProjectPage/40>
- Sairung, W. (2011). *Guideline For Development Cultural Tourism in Cherg Tha Temple Floating Market Lopburi Province*. Independent Study, Faculty of Management Science, Khon Kaen University. Khon Kaen.

- Sittirak, P. (2010). *Opinion of Tourist about Ko Kret Tourism Readiness, Nontaburi Province*. Master's Thesis, Faculty of Agriculture, Kasetsart University. Bangkok.
- Srirathu, V. (2008). *Eco-Tourism Potential of Amphoe Khao Kho, Phetchabun Province*. Master's Thesis, Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University. Bangkok.
- Teppagorn, N. (2011). Relationship between Forms of Agro-tourism Activities and Usage of Local Agricultural Resources: A Case Study of Changklang Agro-tourism, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Naresuan University*, 6(2), 1-13.
- The New York Times. (2012). *The Worried about Thai Farmers – New Generation Ignore Farming* (Online). Retrieve January 8, 2018, from <https://www.voicetv.co.th/read/47036>
- Tourism Authority of Thailand. (2001). *National Action Plan for Ecotourism*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- Veerapad, P. (1977). *Rice growing in the regions of Thailand* (Online). Retrieve January 5, 2018, from <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=3&chap=1&page=t3-1-infodetail07.html>
- Warunee, K. (2011). *Potential Assessment of Agro-tourism in Tha wi Watthana District, Bangkok Metropolis*. Master's Thesis, Faculty of Graduate Studies, Mahidol University, Bangkok.
- Wongbuangam, B., and Poolsawat, M. (2013). *Potential Assessment of Agro-Tourism awarded by the Philosophy of Sufficiency Economy Project in Bangkok and its Vicinity*. Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.